

Kulatý stůl na téma

Začleňování lidí s postižením do života v obcích a městech regionu na Třebíčsku a Žďársku

Život v ústavu je hendikep.

Datum a místo konání:

24. dubna 2012

Restaurace **FÓRUM**
Masarykovo nám. 12
TŘEBÍČ

Projekt Podpora transformace sociálních služeb

Transformace je změna velkokapacitní ústavní služby pro lidi s postižením na bydlení a podporu v běžném prostředí. Lidé s postižením díky transformaci přecházejí z velkých ústavů do bytů či rodinných domů v běžné zástavbě a žijí způsobem života, který je obvyklý pro jejich vrstevníky.

S náležitou podporou mohou lidé s postižením žít v běžných domácnostech, převzít odpovědnost za svůj život a zvládat péči o sebe a domácnost tak, jak to dělají ti, kdo v ústavech nežijí. Mohou chodit do zaměstnání, pěstovat své záliby nebo se stýkat s přáteli z okolí. Není důvod, aby svůj život trávili ve velkokapacitní instituci, která je v těchto činnostech omezuje.

Cílem projektu je podpořit přechod lidí s postižením z velkokapacitních ústavních služeb do bydlení a služeb v běžném prostředí.

Projekt realizuje odbor sociálních služeb a sociální práce Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.

Projektu se účastní 32 ústavních zařízení z celé ČR, která poskytují služby cca 3 800 lidem s postižením. Na projektu spolupracují všechny kraje České republiky (Hlavní město Praha se vzhledem k podmínkám Evropského sociálního fondu účastní vybraných aktivit).

Součástí projektu je také Národní centrum podpory transformace sociálních služeb, které vzdělává a podporuje účastníky transformačního procesu.

Projekt přispívá k plnění *Koncepce podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné typy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatele a podporující sociální začlenění uživatele do společnosti*, která byla přijata usnesením vlády České republiky č. 127 dne 21. února 2007.

Projekt je financován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

Více o projektu: <http://www.mpsv.cz/cs/7058>

Změny v zajištění pobytových sociálních služeb pro lidi se zdravotním postižením v Kraji Vysočina

Kraj Vysočina zřizuje sedm pobytových zařízení poskytujících sociální služby osobám se zdravotním postižením. Kapacita pobytových služeb pro tuto cílovou skupinu v celém kraji je 655 lůžek pro děti, mládež a dospělé. Většina zařízení sídlí v okrajových lokalitách kraje v nevyhovujících velkých objektech s nedostatečným materiálně technickým vybavením. Kraj Vysočina má neúplnou síť sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením, některé služby v kraji zcela chybí nebo je jejich pokrytí nedostatečné.

„Často přemýšlím nad tím, jak lidem zprostředkovat, co to znamená žít v ústavu a proč se snažíme změnit léta zavedený způsob péče o zdravotně postižené spoluobčany. Snažím se najít nějaké výstižné přirovnání. Komu z nás by se například chtělo zůstat doživotním hostem horského hotelu s nedostatkem sprch a toalet, s jídelnou a velkou společenskou místností, ve kterém bychom žili na pokoji s dalšími cizími hosty, daleko od rodiny a původních přátel? Stalo by se takové místo naším domovem?“

Mgr. Jiří Bína

*vedoucí oddělení sociálních služeb
odbor sociálních věcí
Krajský úřad Kraje Vysočina.*

Kraj Vysočina jako zřizovatel pobytových služeb vnímá dlouhodobou neudržitelnost nastaveného systému, přihlásil se proto aktivně k podpoře procesu transformace bývalých ústavů sociální péče. Hlavním cílem této podpory je začlenění spoluobčanů se zdravotním postižením do života ve společnosti. Znamená to přeměnit současná pobytová zařízení umístěná převážně v těžko dostupných částech kraje v alternativní pobytové služby, díky kterým dojde k zasíťování služeb na lokální i regionální úrovni. Tím se zvětší provázanost a dostupnost pobytových, ambulantních a terénních služeb. Krajská koncepce směřuje k systematické podpoře potřeb lidí s postižením a jejich rodin. V pilotním projektu MPSV Podpora transformace sociálních služeb jsou v Kraji Vysočina zařazena čtyři zařízení.

Domov bez zámku se sídlem v Náměšti nad Oslavou původní ústav v zámku v Jinošově opustil na podzim roku 2010 a v procesu transformace v kraji Vysočina je nejdál. Sociální služby chráněné bydlení a domov pro osoby se zdravotním postižením jsou poskytovány v pronajatých do-

mech a bytech v Náměšti nad Oslavou a v okolí. Z prostředků Integrovaného operačního programu byla zahájena výstavba centra denních aktivit a rodinných domů v Náměšti nad Oslavou a ve Velké Bíteši. Zpracovány a předloženy byly další návazné projekty řešící bydlení pro ostatní klienty Domova bez zámku.

Domov Jeřabina v Těchobuzi je druhým zařízením, u kterého se počítá s úplným opuštěním původního areálu. Zámek, ve kterém je v současnosti služba provozována, je umístěn v malé obci s obtížnou dopravní dostupností a nulovou infrastrukтурой služeb. Historická budova zámku je bariérová, pro poskytování pobytové služby lidem s postižením nevyhovující. Případná rekonstrukce objektu by si vyžádala vyšší náklady než plánované opuštění zámku a výstavba nových domácností. Kraj Vysočina podal první z plánovaných projektových žádostí o čerpání prostředků z Integrovaného operačního programu, díky kterým budou vybudovány rodinné domky, zázemí sociálně terapeutických dílen a denní stacionář. Vznikne tak nabídka dosud chybějících sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením v Pelhřimově, která bude dlouhodobě zachována.

Ústav sociální péče Křižanov projde v pilotní fázi projektu tzv. částečnou transformaci i vzhledem k finanční a časové náročnosti realizace projektů transformace v Domově bez zámku a v Domově Jeřabina. V ústavu v Křižanově dojde ke snížení počtu klientů žijících na zámku a k humanizaci služeb. Plánován je pronájem bytů nebo domů chráněného bydlení pro klienty vyžadující pouze nízkou míru podpory pracovníků a vybudování čtyř domácností rodinného typu pro klienty se střední a vysokou mírou potřebné podpory. V současnosti žije prvních šest lidí v pronajatých bytech na křižanovském sídlišti, kde je jim poskytována služba chráněné bydlení.

Posledním zařízením v projektu transformace je **Domov Háj v Ledči nad Sázavou**. Kraj Vysočina podpořil z vlastního rozpočtu opravu rodinného domu ve Světlé nad Sázavou, kam se v průběhu roku nastěhují první klienti z Domova Háj. Změny, které v zařízení probíhají, směřují zejména ke zvyšování kvality poskytovaných služeb, k využívání možností začleňování klientů do života měst a obcí a k vyhledávání příležitostí k zaměstnávání klientů na volném trhu práce.

Více informací naleznete:

<http://www.kr-vysocina.cz/socialni-portal.asp>

Kontaktní osoba Národního centra podpory transformace sociálních služeb v kraji:

Bc. Simona Mertlová

Regionální pracovnice Národního centra

Telefon: 739 548 466

E-mail: simona.mertlova@trass.cz

Možnost pracovat je také součástí běžného života

Transformace pobytových sociálních služeb vypadá na první pohled jako změna bydlení lidí s postižením, její smysl je ale v začlenění lidí s postižením do života v běžné společnosti.

Co to vlastně znamená?

Nejde jen o to umožnit lidem s postižením žít v komunitním bydlení obcí a měst, ale především je zapojit do dění ve společnosti, rozvíjet příležitosti k jejich zaměstnávání, ke vzdělávání, k využívání volnočasových aktivit, k zapojení do činnosti zájmových sdružení, spolků nebo služeb. Lidé se zdravotním postižením by neměli ztrácet příležitost prožít běžný život, ani možnost představovat si a plánovat svoji budoucnost jako jakýkoliv jiný člověk. Změny v bydlení, v kvalitě a v dosažitelnosti alternativních pobytových sociálních služeb představují první kroky ke změně myšlení společnosti a k rozvoji příležitostí pro lidi s postižením.

Kraj Vysočina podporuje zaměstnávání lidí s postižením a spolupracuje na aktivitách, které se na tuto problematiku zaměřují. Jednou z takových aktivit je spolupráce s projektem Ligy lidských práv s názvem Nástroje pro zaměstnávání lidí s postižením v době transformace ústavů, díky kterému získávají pracovníci krajského úřadu a příspěvkových organizací praktickou zkušenost s úspěšným zapojením lidí s postižením na trhu práce v zemích, které transformací ústavních služeb prošly nebo procházejí. Zkušenosti ze zahraničí budou dále sdíleny formou workshopů, materiálů dobré praxe a metodik pro zaměstnávání lidí s postižením.

V Kraji Vysočina působí řada organizací a odborníků, kteří různým způsobem a v různých situacích pracují s lidmi s postižením a s jejich rodinami. Transformace sociálních služeb na Vysočině přináší první pozitivní zkušenosti s propojením spolupráce mezi různými organizacemi, která obohacuje nejen život klientů, ale i pracovníky organizací díky sdílení zkušeností a dovedností.

Účelem kulatého stolu je diskutovat možnosti a nástroje zaměstnávání lidí se zdravotním postižením. Diskuze u kulatého stolu má ozřejmit, že posílit zaměstnávání lidí se zdravotním postižením je společným cílem pozvaných hostů, kteří jako důležití aktéři v této oblasti působí nebo působit mohou. Dílčím cílem kulatého stolu je definovat, co mohou jednotliví aktéři v oblasti zaměstnávání osob se zdravotním postižením udělat.

Moto:

„Lidé se zdravotním postižením nemusí s pomocí společnosti v komunitě jen bydlet, ale mohou společností tuto pomoc vracet svojí prací. Stačí jen přijít na to, kde a za jakých podmínek bude jejich práce platná.“

Domov bez zámku, příspěvková organizace

Domov bez zámku (do roku 2010 Ústav sociální péče Jinošov) má v současnosti sídlo v Náměšti nad Oslavou, Sadová 338. Poskytuje pobytové sociální služby lidem od 18 let s mentálním, případně i kombinovaným postižením, kteří potřebují podporu nebo péči ostatních.

Domov bez zámku nabízí tyto sociální služby:

- **domov pro osoby se zdravotním postižením** (kapacita 39)
- **chráněné bydlení** (kapacita 31).

Uvedené služby jsou poskytovány na několika místech v Náměšti nad Oslavou: ubytovně v ulici Červené domky, v rodinných domech v ulicích J. Ježka, J. Nerudy a Havlíčkova, v bytě penzionu na Husově ulici. Další objekty se nacházejí i mimo Náměšť nad Oslavou, a to rodinný dům ve Vícenicích a ubytovna v Rouchovanech. Bývalým obyvatelům zámku jsou nyní k dispozici 1-3 lůžkové pokoje s možností přípravy na samostatnější život v oblasti sebeobsluhy a péči o domácnost. V Náměšti nad Oslavou mají uživatelé od podzimu 2011 také možnost využívat zázemí Centra denních aktivit na ulici Palackého, které vzniklo sestěhováním provizorních terapeutických dílen, které byly dříve rozmístěny na různých místech v Náměšti nad Oslavou. Uživatelům je zde nabídnuta činnost pěti terapeutických dílen a cvičná kuchyň. Centrum je také využíváno ke školení zaměstnanců, k besedám s občany, k setkávání s opatrovníky a rodinnými příslušníky uživatelů.

Domov bez zámku sídlil ještě před několika lety na zámku v Jinošově a nejen svým jménem byl klasickým ústavem sociální péče. Proces transformace zařízení urychlil pád stropu, následkem kterého se prakticky ze dne na den velká

část jeho obyvatel přestěhovala do pronájmů v Náměšti nad Oslavou. Brzy se ukázaly pozitivní zkušenosti spojené s bydlením bývalých obyvatelů zámku v běžném prostředí. To se pro pracovníky zařízení stalo velkou motivací k hledání řešení počítajícího s komunitním bydlením. V roce 2010 opustili zámek v Jinošově i zbývající uživatelé a v současné době žijí všichni jeho původní obyvatelé v pronájmech, řada z nich se samostatně stará o sebe, o svoji domácnost, plánuje si a prožívá podle svých představ každodenní život. Praktický život zároveň ukázal nevýhody bydlení v pronájmech, které je nestabilní a je spojené se stěhováním, které uživatelům nevyhovuje. Některé pro-

najaté objekty také neodpovídají požadavkům na bezbariérové bydlení a specifickým potřebám klientů zejména v případě, že by v budoucnu došlo ke zhoršení jejich zdravotního stavu. Vedení zařízení proto začalo, ve spolupráci se zřizovatelem Krajem Vysočina, pracovat na transformačním záměru, který by vyřešil stabilní zázemí pro bydlení i pro denní aktivity klientů, které odpovídá potřebám uživatelů i s výhledem do vzdálenější budoucnosti. V roce 2010 byl schválen transformační plán pro první etapu transformace zařízení, na základě kterého byla následně zpracována a předložena projektová žádost na čerpání prostředků z Integrovaného operačního programu.

V rámci první etapy projektu transformace, který je od listopadu 2011 ve stavební realizaci, vzniknou dva rodinné domy v **Náměšti nad Oslavou**, dva rodinné domy ve **Velké Bíteši**, dále Centrum denních aktivit a zázemí pro management v Náměšti nad Oslavou. V Centru denních aktivit budou poskytovány dvě sociální služby, a to **denní stacionář a sociálně terapeutická dílna - kavárna**. Obě služby jsou určeny k využití nejen stávajícím uživatelům Domova bez zámku, ale budou otevřeny i pro další zájemce z Náměštska. Kavárna nabídne uživatelům sociálně-pracovní terapie v podmínkách, které je mohou připravit na umístění na volném trhu práce. Provozování kavárny pro veřejnost také navíc omezuje případné předsudky a racionalizuje pohled společnosti na lidi s mentálním postižením.

V roce 2011 byl zpracován a schválen druhý navazující transformační plán. Kraj Vysočina předložil projektové žádosti do Integrovaného operačního programu, které řeší celkem ve dvou etapách stabilní bydlení pro ostatní uživatele. Ve druhé a třetí etapě budou vybudovány vždy dva rodinné domy v **Okříškách** a **Pucově** a jeden rodinný dům v **Jaroměřicích nad Rokytnou**, dále dojde k rekonstrukci domu pro vznik skupinové a individuální domácnosti v **Náměšti nad Oslavou** a dvou skupinových domácností v **Hrotovicích**. Celkem tedy bude v rámci projektu vybudováno **13 domácností pro 70 stávajících uživatelů**.

Pro širokou veřejnost bude zajímavá nabídka nově vznikajících **odlehčovacích služeb** pro 3 zájemce, kteří jsou v péči rodiny nebo osoby pečující. Jedná se o pobytovou službu na určitou dobu, kterou potřebuje pečující rodina k odpočinku, dovolené či nemoci. Tuto službu bude možné využívat v domácnostech v Náměšti, Velké Bíteši a Okříškách.

Transformační proces zařízení chápe jako přínos nejen pro samotné uživatele současných velkých pobytových zařízení - ústavů. Je to šance prožít běžný život třeba i v blízkosti svých příbuzných či známých. Zároveň se stává přínosem také pro místní občany. Sociální služby v nových lokalitách totiž nabízejí nejen pracovní příležitosti, ale především příležitost pro případné zájemce z těchto lokalit prožít svůj život v blízkosti své rodiny třeba v chráněném bydlení.

Více informací naleznete na: www.domovbz.cz

Kontaktní osoba Národního centra podpory transformace sociálních služeb v zařízení:

Bc. Marta Valová

Odborná pracovnice Národního centra v zařízení

Telefon: 739 548 455

E-mail: marta.valova@trass.cz

Časté otázky a odpovědi

Znamená transformace zrušení služeb pro lidi s postižením?

Ne, nejedná se o rušení služeb, ale o změnu podmínek a způsobu jejich poskytování. Většina lidí s postižením se z ústavů stěhuje do běžných bytů či rodinných domů, kde jim je zajištěna potřebná podpora např. formou chráněného bydlení. Využívají také denní stacionáře a další způsoby podpory.

Někteří lidé ale z ústavů odcházejí úplně?

Část současných klientů velkých ústavů se vrací ke svým rodinám nebo se stěhuje do domácností s přáteli – a pobytovou sociální službu již nepotřebují. Jsou to ti, kteří mají takové schopnosti a dovednosti, které jim umožňují vést samostatný život. Do ústavu se přitom dostali pro nedostatek jiných možností podpory.

Pokud žil člověk v ústavu dlouhá léta, jak takovou změnu zvládne?

Pro člověka, který strávil část svého života v ústavním zařízení, je určitě tato změna náročná. Proto jí předchází důkladná příprava, která obnáší jak vyhodnocení potřeb člověka, tak naplánování průběhu transformace. Součástí přípravy jsou také výběr místa budoucího bydliště, jeho návštěvy a navazování vztahů s okolím nebo rozvoj potřebných dovedností. Zkušenosti ukazují, že přes počáteční stres dochází po přestěhování ke zlepšení psychické pohody a navázání dobrých vztahů s okolím.

Podle čeho bylo 32 zařízení zapojených do projektu vybráno?

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR oslovilo kraje, které přihlásily vybraná zařízení – zohledňovala se vysoká kapacita zařízení a objektů, jejich špatný stav, izolovanost od běžného prostředí a další ukazatele.

Podle čeho jsou vybírány obce, kam se lidé z ústavů stěhují?

Cílové obce jsou vybírány podle konkrétních potřeb lidí, kteří se do nich stěhují: často se odvíjí od jejich rodinných nebo přátelských vazeb.

Spousta lidí s postižením dnes žije v rodinách a do ústavů nechce, ovšem chybí pro ně dostupná pomoc. Proč se raději nevěnujete jim, vždyť o lidi v ústavech je postaráno?

Protože život v ústavu je hendikep. Velkokapacitní instituce omezuje osobní rozvoj člověka. Každý má přitom právo na běžný život srovnatelný s vrstevníky.

Navíc, díky transformaci se zvyšuje dostupnost bydlení a podpory pro dospělé s postižením v běžném prostředí. Nově vytvořené bydlení a služby budou moci využívat také lidé, kteří nepřicházejí z ústavů. V transformaci vybudované zázemí pro služby bude obci sloužit řadu dalších let.

To ale bude stát spoustu peněz, kde je vezmete?

Vytvářet nové služby pro lidi s postižením je možné díky penězům z Integrovaného operačního programu, kde je k tomuto účelu vyhrazeno cca 1,3 mld. Kč.

Více informací: <http://www.mpsv.cz/cs/5496>

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb pomáhá vzděláváním a metodikou 32 organizacím, které umožňují lidem s postižením přejít z velkých ústavních služeb do bydlení a života v běžné společnosti. Národní centrum je součástí projektu MPSV ČR Podpora transformace sociálních služeb.

Národní centrum **podporuje zapojené organizace a kraje posílením personálních kapacit** potřebných pro zvládnutí transformačního procesu: v každé zapojené organizaci má odborného pracovníka na 0,5 úvazku a v každém zapojeném kraji pracovníka na 1,0 úvazku.

Národní centrum **vzdělává pracovníky zapojených organizací a dalších institucí podílejících se na transformaci** služeb sociální péče. Zajišťuje čtyři vícedenní vzdělávací programy a řadu jednorázových seminářů a workshopů, které přispívají ke sdílení zkušeností a informací nezbytných pro úspěšný průběh transformace.

Národní centrum **poskytuje konzultace a metodickou podporu** při tvorbě transformačních plánů a investičních projektů, které umožňují praktickou realizaci transformace.

Národní centrum **vytváří analytické a metodické nástroje**, které reflektují dosavadní průběh transformace a přispívají k jeho pokračování i pro další lidi s postižením, které žijí ve velkokapacitních institucích.

Národní centrum **informuje o transformačním procesu a podporuje veřejnou diskuzi o deinstitucionalizaci** služeb sociální péče.

Národní centrum zahájilo svou činnost v listopadu 2010 na základě veřejné zakázky Ministerstva práce a sociálních věcí.

Řízení, personální zajištění a realizaci řady konkrétních aktivit Národního centra zajišťuje společnost 3P Consulting. Na činnosti Národního centra se také podílejí:

- sdružení Hestia, které poskytuje supervizi zapojeným organizacím, krajům a pracovníkům MPSV a školí intervizory v zařízeních
- společnost Vzdělávací centrum pro veřejnou správu ČR, která zajišťuje některé vzdělávací aktivity
- sdružení Quip – Společnost pro změnu a společnost Akademie produktivity a inovací, které se podílejí na tvorbě analýz.

Při realizaci aktivit spolupracuje Národní centrum s řadou odborníků z dalších organizací, které se věnují transformaci sociálních služeb pro lidi s postižením. Aktivity Národního centra probíhají do března 2013. Novinky na www.facebook.com/trass.cz.

Kontakt:

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb

3P Consulting, s.r.o.
Římská 12
120 00 Praha 2

telefon:
(+420) 739 548 469

e-mail:
info@trass.cz

web:
www.trass.cz

Facebook:

www.facebook.com/trass.cz

